

משך חכמה

פרשת מטות, פסקא לא - לה

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

תשפ"ב, גליון מס' תצו טל: 052-7611435 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

לבדק הבית, וכאן שציוה השם ליתן מכס לה' מן האדם ומן הבקר ומן החמורים ומן הצאן, שרבי פייס אומר שנראין כדברי רבי יהושע שיקרבו לצרכי עולות, ולא הוי הכל לבדק הבית. וזה שאמר והבקר, כי צאן (פסוק לז) וכן בקר (לח) פרט בפירוש לגבי המכס לתרומת ה', ולכן לא היו לבדק הבית, רק הבקר לה' לעולה, וכן נקבות ימכרו לצרכי שלמים, ודמיהן יפלו לעולה, וחמורים ונפש אדם יפלו דמיהן לבדק הבית, ולכן כתב והבקר, שפרטו כאילו מקדיש בהמה לבד. וכדאמר בתמורה דף לא, ב

[לא]

(לא, לח) וְהִבְקֵר שְׁשֶׁה וּשְׁלֹשִׁים אֶלְף וּמִכְסָּם לַה' שְׁנַיִם וְשִׁבְעִים:

מדוע כתוב "והבקר" ולהלן במכס ללוויים כתוב "ובקר"

(לא, לח) והבקר ששה ושלושים כו' ומכסם לה' שנים ושבעים¹.

צריך טעם למה כתוב והבקר, ולא כתוב ובקר כדלקמן (פסוק מד), יעויין שם. והנראה על פי מה דאמרו במשנה דשקלים פרק ד, ז במקדיש נכסיו להקדש והיו בהן בהמות ראויין לגבי מזבח, שרבי יהושע אומר, זכרים עצמן יקרבו עולות כו' ושאר נכסים יפלו

למזבח ונכסים לבדק הבית, והינו כרבי יהושע.

והנה במחצה של היוצאים למלחמה אמר ה' "כח) וְהִרְמַתְּ מִכֶּסֶּ לַה' מֵאֵת אִנְשֵׁי הַמִּלְחָמָה הַיְצְאִים לְצָבָא אֶחָד נֶפֶשׁ מִמֶּחֶמֶשׁ הַמְּאוֹת מִן הָאָדָם וּמִן הַבְּקָר וּמִן הַחֲמֹרִים וּמִן הַצֹּאן: (כט) מִפְּתִיצֵתֶם תִּקְחוּ וְנִתְּתָה לְאֶלְעָזָר הַפֶּהֶן תְּרוּמַת הַ", הנה אף על פי שמפריש ומחלק בין אדם וחמורים (נכסים) לבקר וצאן, מכל מקום אומר בפרט על כל אחד ואחד שירימו מכס לה' מכל מין ומין, והרי זה כמו שמחלק בנכסיו, דאז הוי כרבי יהושע, שהזכרים יקרבו לעולות והנקבות לצרכי שלמים ודמיהם לעולות, ולא יהיה הכל לבדק הבית, אלא האדם וחמורים, אבל צאן ובקר יקרבו לה', כיון שפרט מכס לה' בבקר בנפרד ובצאן.

ולכן דקדק הכתוב לכתוב "והבקר", ללמד שלא כולל הכתוב בקר ואדם וחמורים יחד אלא "והבקר", פירט לך הכתוב בקר בנפרד, ד"מ מן המכס" עולה על כל מין ומין בנפרד, ולכן יהיה דינו כדין בקר, שיקרבו זכרים עולות ונקבות לצרכי שלמים ודמיהם לעולות. ואם תאמר, מכל מקום, היכן מרומז בכתוב שהבקר יקרב לעולות, יש לומר, דכיון שכתוב "והבקר" ללמד שפירט מכס לה' מן הבקר, סברא היא שכונה למזבח, כמו שאמרו בתמורה (לא, ב) שאם מקדיש רק בהמה, אפילו רבי אליעזר מודה שיקרבו למזבח, דלא שביק איניש קדיש מזבח ומקדיש לבדק הבית, והכל מודים שזכרים יקרבו עולות, ונקבות דמיהן יהיו לעולה, והבקר עצמו קרב לעולה, אבל לקמן במחצית העדה שלא נוטל מכס לה' אלא ללוויים, אין צורך לכתוב "והבקר", דלא היה קרב למזבח, לכן כתוב ובקר.

א. ה. והטעם שהוצרך רבינו להביא את דברי רבי פייס וגם את הגמרא בתמורה, כי מדברי רבי פייס נלמד, שכיון שכתוב מכס לה' מן וכו' מן כו' הרי זה כמו שכולל שקרב כל דבר למינו, ודברי הגמרא בתמורה באה ללמד איך נלמד מהכתוב והבקר שקרב לה'.

¹ [לא] [לא, לח) וְהִבְקֵר שְׁשֶׁה וּשְׁלֹשִׁים אֶלְף וּמִכְסָּם לַה' שְׁנַיִם וְשִׁבְעִים:

ע"כ. ויש לדקדק, מדוע לא כתוב 'ובקר ששה כו' כמו שכתוב לקמן (פסוק מד) ובקר ששה ושלשים א'לף.

וכדי לבאר זאת, יש להקדים משנה בשקלים (ד, ז) דנחלקו רבי אליעזר ורבי יהושע בדין המקדיש כל נכסיו, והיו לו בהמות ראויות למזבח זכרים ונקבות ונכסים, רבי אליעזר סובר, שסתם המקדיש, כונתו לבדק הבית, אלא שבהמה שראויה למזבח אינה יוצאת מדי מזבח, וכיון שאמר "הקדש" אינה יכולה להיות לבדק הבית, לפיכך מוכרים את הזכרים למי שרוצה להקריב עולות, ואת הנקבות למי שרוצה להקריב שלמים, והדמים יפלו לבדק הבית יחד עם הקרקעות ושאר נכסיו. ורבי יהושע סובר שכונתו היתה שדבר הראוי למזבח מסתמא למזבח אקדישהו, לכן זכרים עצמן יקרבו עולות, ונקבות ימכרו לצרכי שלמים ויביא בדמיהן עולות, אבל הן עצמן אין קרבין שלמים, דהמקדיש נכסיו דעתו שיהיו כולם לגבוה, הלכך בהמות שראויות לקרב עולות יקרבו עולות, ונקבות ימכרו לצרכי שלמים ויביא בדמיהן עולות, דכיון דראויות למזבח חלה עליהן קדושת מזבח, ואפילו על הנקבות שאין גופן ראוי למה שדעתו להקדישן, כיון דלשם קרבן מיהא חזיין, לא חל עליהן קדושת בדיק הבית, ויביא בדמיהם עולות ושאר נכסים יפלו לבדק הבית.

ותנן התם, רבי פייס אומר דנראה להלכה במחלוקתם כך, שאם מפריש בין הנכסים, שלא כולל כל נכסיו במילה אחת, "נכסי", אלא מפרש "בהמותי ונכסי להקדש", כיון שחילק בנכסים בין בהמות לנכסים, ואף על פי כן כלל את הכל במילה אחת "הקדש", מוכח שכונתו שהבהמות והנכסים יפלו לאותו הקדש, וכיון שנכסים אינם ראויים למזבח אלא לבדק הבית, גם הבהמות כונתו לבדק הבית, והיינו כרבי אליעזר. אבל אם לא חילק ביניהם, דלא הפריש בין בהמות לנכסים, אלא כלל הכל במילה אחת "כל נכסי להקדש", אז אמרינן שכונתו הייתה שכל נכס יקדש למה שראוי לו, בהמות

משך חכמה

פרשת מטות, פסקא לא - לה

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

תשפ"ב, גליון מס' תצו טל: 052-7611435 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

(לא, מט) וַיֹּאמְרוּ אֶל מֹשֶׁה עֲבַדֵּיךָ נִשְׂאוּ אֶת רֹאשׁ אֲנָשֵׁי הַמִּלְחָמָה
אֲשֶׁר בְּיַדְנוּ וְלֹא נִפְקַד מִמֶּנּוּ אִישׁ:

מה הכונה "אשר בידנו", ומה הקשר בין "שלא נפקד איש" לזה שהביאו כפרה. ועל
איזה חטא הביאו כפרה

(לא, מט) עבדיך נשאו כו' ולא נפקד ממנו איש³. [לעבירה (יבמות
סא, א)]. כי נתנו את הנלחמים תחת ידיהם שישגיחו עליהם, וזה

בדבר עבירה, אם כן אנחנו אשמים בדבר פעור שלא מחאנו בידי החוטאים,
כיון שראינו שיש בידנו למחות, לכן אנו מביאים קרבן לה' לכפל על חטא
פעור. ואם תאמר אם כן מדוע כתוב "איש אשר מצא", משמע שהכפרה היא
עבור זה שראה כלים הללו והרהר בעבירה, יש לומר דלאור המבואר הכונה
אחרת, דאמרו הנשיאים שאנחנו מביאים כפרה על עצמנו, לכן רק מה שאנו
מצאנו אנו מביאים, דהכפרה היא על ידי הכלים שמצאנו וזכינו מהם
במלחמה, אנו מביאים כפרה לכפר על נפשתינו, היינו על זה שלא מחאנו
באנשי פעור. ומיושב הג' דקדוקים.

ועל פי זה יתבאר היטב הפסוק הבא דכתיב (במדבר לא, נד) וַיִּקַּח מֹשֶׁה
וְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֶת הַזֶּהָב מֵאֵת שְׂרֵי הָאֲלֵפִים וְהַמָּאוֹת וַיָּבִיאוּ אֹתוֹ אֶל אֱהֱל מוֹעֵד
זָכְרוֹן. לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל לְפָנֵי ה' דִּיש לְדַקֵּק: א. כיון שהביאו כפרה, מה צריך
זכרון. ב. מדוע צריך זכרון לפני ה' וזכרון לבני ישראל. ג. ומה הפירוש
וההבדל בין זכרון לה' ולבני ישראל.

ולאור המבואר אתי שפיר, דזה שלא נפקד איש לעבירה, הוא שבח גדול
לישראל, וראוי להניח את הקרבן באוהל מועד זכרון לפני ה', שיזכור
לטובה את ישראל שאף אחד מהם לא נפקד בעבירה, ועל זה דרשו חז"ל
במדרש חזית (שיר השירים רבה ד, ה) על הכתוב כעדר הרחלים שעלו מן
הרחצה, שאף אחד לא עשה עבירה, וכיון שגם לא מת אחד מישראל
במלחמת מדין, לכן אמר להניח באוהל מועד לזכרון לבני ישראל, שיזכרו
ישראל שבח ה' שלא מת אחד מהם, וכן זכרון לפני ה' שיזכור שלא חטאו,
ומבואר הכל בסייעתא דשמיא.

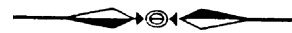
א. ה. יש לתמוה על זה, דהנה רבי שמעון בר יוחאי דדרש ביבמות (שם),
שפירוש הכתוב לא נפקד איש הכונה בעבירה, הוא לשיטתו דסובר דגוי
אינו מטמא באוהל, והקשו עליו שם מדוע הצריכו כלי מדין טבילה, ותירץ
דמתו מישראל וטמאו את הכלים, והקשו עליו אם כן מה הפירוש לא נפקד
איש, ותירץ דהכונה שלא נפקד מעבירה, אבל מתו ישראל במלחמה. והנה
רבינו מפרש את הפסוק לא נפקד כרבי שמעון בן יוחאי, ומצד שני מפרש
זכרון לבני ישראל שלא מת אחד, והוא מזכה שטרי לבי תרי. וצ"ע.

דבשלא הקדיש אלא בהמה, לא שביק אינש קדשי מזבח ומקדיש
לבדק הבית, ולכולי עלמא זכרים יקרבו עולות ונקבות דמיהן יהיו
לעולה, והבקר עצמו קרב לעולה. ודו"ק בזה².

[לב]

² תמצית דבריו: הטעם שכתוב "והבקר", ולהלן במכס ללויים
כתוב "ובקר", כיון דבא הכתוב ללמד שהבקר כאן במכס לה'
יקרב למזבח, הזכרים לעולות והנקבות לצרכי שלמים ודמיהם
לעולות, דכך הדין כאשר אדם מפרט מין ומין בנפרד, דהכל
מודים שיקרב כל מין למה שראוי לו, וכיון שכאן איירי במכס
לה', ופירט הכתוב לקחת מן ומן כו', הרי פירט ליטול מכל מין
מה שראוי ליטול ממנו, דהיינו והבקר לה'. וזה מרומז במילה
"והבקר", כלומר שפירט והבקר, זדינו כדן מקדיש בקר,
שבדאי מסתבר שלא יניח בהמה ראויה למזבח, ויקדיש לבדק
הבית, לכן כאן שהמכס לה' כתוב והבקר, ללמד שעולה למזבח,
אבל להלן במכס ללויים כתוב ובקר, כי אינו עולה לה'.

[לב]

³ [לב] (לא, מט) וַיֹּאמְרוּ אֶל מֹשֶׁה עֲבַדֵּיךָ נִשְׂאוּ אֶת רֹאשׁ אֲנָשֵׁי הַמִּלְחָמָה
אֲשֶׁר בְּיַדְנוּ וְלֹא נִפְקַד מִמֶּנּוּ אִישׁ ע"כ ויש לדקדק: א. מה התכונו שאמרו
"אשר בידנו". ב. מה הקשר בין זה שלא נפקד ממנו איש, דהיינו שלא מת
אחד במלחמה, להבאת קרבן לכפר על נפשותם, דאמרו (פסוק נ) וַיִּנְקְרַב
אֶת קַרְבָּן ה' אִישׁ אֲשֶׁר מָצָא כְּלֵי זָהָב אֲצַעְדָּה וְצִמִּיד טַבַּעַת עֲגִיל וְכוּמָז לְכַפֵּר
עַל נַפְשֵׁתֵינוּ לְפָנֵי ה'". ג. לא מפורסם בתורה שום חטא שחטאו במלחמת
מדין, שצריך עליה כפרה. ומה שאמרו חז"ל על הרהורי הלב אינו מפורש
בכתוב.

והביאור בזה, דהנה ביבמות (סא, א) דרש רבי שמעון בן יוחאי דלא נפקד
ממנו איש, הכוונה מעבירה. ועל פי זה יתבאר היטב כוונת הנשיאים, דאמרו
למשה, דדרך טבע יוצאי הצבא במלחמה, כשמנצחים שיוצאים לעבירות,
ואצלנו לא יצא מרשותינו איש אשר לא ידענו הליכותיו, כי בעת הנצחון
מתגבר החוסם הטבעי, לכן דקדקו לומר "אשר בידנו" כלומר שהיה לנו כח
לעצור את אנשי המלחמה אשר תחת ידינו מעבירה לכלי לתת להם להכשל

משך חכמה

פרשת מטות, פסקא לא - לה

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בית החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

תשפ"ב, גליון מס' תצו טל: 052-7611435 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

נפקד מהם איש, שלא נהרג אדם, וזה יזכרו בני ישראל שבחא דמלכא, לפני ה', זה זכרון לפני ה' שיזכור שמבני ישראל לא נפקד איש לעבירה, ואף אחד מהם לא חטא. ודו"ק⁴.

[לג]

(לא, מט) וַיֹּאמְרוּ אֶל מֹשֶׁה עֲבַדְיָךְ נָשְׂאוּ אֶת רֹאשׁ אֲנָשֵׁי הַמִּלְחָמָה
אֲשֶׁר בְּיַדְנוּ וְלֹא נִפְקְדוּ מִמֶּנּוּ אִישׁ:

עוד פירוש מדוע אמרו "אשר בידינו"

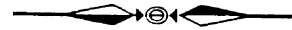
(לא, מט) עוד⁵ יש לכוון הלשון, אשר בידינו, כפי דרשתם (יבמות סא, א) שלא נפקד איש לעבירה, על פי מה שאמרו בתנחומא פרשת תולדות (אות יב) שלושה דברים אינם ברשותו של אדם כו' העינים כיצד היה עובר בשוק, ראה עבירה מה יעשה רואה הוא שלא בטובתו, החוטם עובר כו' והריח כו' הריח הוא שלא בטובתו. וזה שאמרו, מאשר בידינו, היינו ברשותינו, לא נפקד ממנו איש לעבירה, לא ברגלים ולא בפה וידיים וראש הגויה, שכל

והרגלים. כיצד, הידים, רצה לעסוק בהם מלאכת שמים סוכה לולב שופר וציצית לכתוב תפילין ומזוזות עושה, רצה לגנוב לשפוך דם נקי לקפח את העוברים והשבים לעבור בהן עבירות הרבה עושה. הפה, בקש לעסוק בתורה לספר לשון הרע, לחרף לגדף ולהשבע על שקר, אומר. הרגלים, בקש לילך לדבר מצוה, לבקר חולים ולנחם אבלים לקבור מתים ולגמילות חסדים, הולך. בקש לילך לדבר עבירה, לנאוף ולרצוח ולגנוב, הולך. הללו שאינם ברשותו, העינים והאזנים והחוטם. העינים כיצד, היה עובר בשוק, ראה עבירה או דבר שהוא מאוס בעיניו, או אדם שאין לו בו חפץ לראות, או שלטון שלא היה רצונו לראותו, מה יעשה, רואה הוא שלא בטובתו. האזנים, שומעות חרופין וגדופין או דבר שאין לו בו חפץ, מה יעשה, שומע שלא בטובתו. החוטם, עבר בדרך והריח תבשילין טמאין, או ריח של קטורת עבודת כו"ם, לא היה רצונו להריח, מה יעשה, הריח בהם שלא בטובתו" ע"כ.

וזה כונת הנשיאים, שלא נפקד איש מעבירה דוקא "אשר בידינו", דהיינו שלא חטאו באברים שברשותינו, לא ברגלים ולא בפה וידיים וראש הגויה, שכל אלה הם ברשותו של אדם, אבל העין והחוטם והאוזן, זה אינו בידינו, ובזה נהנו מעבירה, וכמו שאמרו בפרק אשה (שבת) סד, ב שזנו עיניהם מן הערוה. ולזה היו צריכים לכפרה. ומבואר הכל בסייעתא דשמיא.

עבדיך נשאו וכו' אשר בידינו, שנתנו בידינו ולא נפקד ממנו איש. שלא נפקד מקומו ולא יצא מרשותינו איש אשר לא ידענו הליכותיו במלחמה, והוא, כי אחד מהם לא הלך לעבירה בעת הנצחון במלחמה, אשר מתגבר חום הטבעי מהנצחון, ואם כן רואים אנו אשר היה בידינו לעצור בעד משובת האנשים הנלחמים, לבלי לתת להם להכשל בדבר עבירה, ואם כן אשמם אנחנו אשר בדבר פעור לא מחינו בידי החוטאים, כיון שיש בידינו למחות ולא מחינו, לכן ונקרב את קרבן ה' איש אשר מצא [פירוש משרי האלפים והמאות] כו' לכפר על נפשתינו לפני ה', זה לכפר על מה שלא מחינו באנשי פעור. והנה היה בזה שבחא דמטרוניתא, שלא נכשל איש לעבירה במלחמה אשר נצוה, ועל זה נאמר (שיר השירים ו, ו) כעדר הרחלים שעלו מן הרחצה [מדרש חזית ד, ה)], ושבחא דמלכא, שלא נהרג איש אחד במלחמה עם חמשת מלכים וכל עם מדין, ולזה אמר (פסוק נד) ויביאו אותו אל אהל מועד זכרון לבני ישראל, שבני ישראל לא

⁴ תמצית דבריו: יש לדקדק, מה הקשר בין "שלא נפקד איש", לזה שהביאו כפרה, ועל איזה חטא הביאו כפרה. הביאור בזה, דכיון שראו שלא נפקד איש, היינו לעבירה, אם כן ראו שיש בידם למחות ביד אנשי צבא שלא יעשו עבירה, לכן הביאו כפרה על חטא פעור, שלא מחו בידי ישראל לחטוא. ועל פי זה מבואר עוד ענינים, כמבואר בפנים.

[לג]

⁵ [לג] (לא, מט) וַיֹּאמְרוּ אֶל מֹשֶׁה עֲבַדְיָךְ נָשְׂאוּ אֶת רֹאשׁ אֲנָשֵׁי הַמִּלְחָמָה
אֲשֶׁר בְּיַדְנוּ וְלֹא נִפְקְדוּ מִמֶּנּוּ אִישׁ ע"כ עוד יש ליישב מה הוא הלשון "אשר בידינו" בדרך אחרת, על פי דרשת חז"ל ביבמות (סא, א) דלא נפקד איש הכונה מעבירה, דהנה אמרו חז"ל במדרש תנחומא (פרשת תולדות סימן יב) וז"ל:

"זה שאמר הכתוב (משלי כ) אֲזַן שׁוֹמֵעַת וְעֵינַי רְוָא ה' עשה גם שניהם, וכי לא עשה הקדוש ברוך הוא אלא עין ואזן בלבד, והלא כל האברים הוא גלפן באדם, אלא מהו אֲזַן שׁוֹמֵעַת וְגו', את מוצא ג' דברים ברא הקדוש ברוך הוא ברשותו של אדם, ושלשה אינן ברשותו הללו שהן ברשותו, הידים והפה

משך חכמה

פרשת מטות, פסקא לא - לה

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן צוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

תשפ"ב, גליון מס' תצו טל: 052-7611435 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

משולחן גבוה קא זכינין, לכן לא אמר ונקרב קרבן לה' [עיין תמורה יג, א]. וזה כמו שאמר דוד (דברי הימים-א, כט, יד) ומידך נתננו לך. ולזה כוון גם הכתוב בפרשת קרח (יח, כו) ואל הלויים כו' כי תקחו מאת בני ישראל כו', והרמותם ממנו תרומת ה' מעשר מן המעשר. פירוש, שאין זה תרומה משלכם, רק משל ה', אשר על פי ציווי תורתו תקחו מאת בני ישראל, אחרי אשר הם יגעו, חרשו, קצרו, טחנו, דשו כו', ואתם באים ולוקחים בכוח הדת מהשם יתברך, ואם כן, הוא תרומת ה' שהוא שלו קודם שתפרישו, ואתם משולחן דרחמנא אכילתו, ולכן לא אמר תרומה לה'. לזה אמר, אף שלכם לא היה יגיעה, ובחנם בלא טורח בא לכם המעשר על פי ה', ובכל זאת (פסוק כז) ונחשב לכם תרומתכם, כדגן מן הגורן שמפריש ישראל משלו, שה' יחשוב לכם לצדקה גמורה. ודו"ק⁸.

דוד לה' בדברי הימים-א כט, יד "וכי מי אגני ומי עמי פי נעצר פח להחנך בך בזאת פי ממך הפל ומיךך נתנו לך".

ועל פי זה יתיישב ביאור הפסוקים בתרומת מעשר דכתיב (במדבר יח, כו) – (כו) "ואל הלויים תדבר ואמרתם אליהם כי תקחו מאת בני ישראל את המעשר אשר נתתי לכם מאתם בנתחלתכם והרמתם ממנו תרומת ה' מעשר מן המעשר: ונחשב לכם תרומתכם כדגן מן הגורן וכמלאה מן היקב", ויש לדקדק, מדוע כתוב "תרומת ה'" ולא כתוב "תרומה לה", ועוד קשה, מדוע כתוב "ונחשב לכם תרומתכם", ולאור המבואר אתי שפיר, דכאמת אין זה תרומה משלכם, רק משל ה' אשר על פי ציווי תורתו תקחו מאת בני ישראל, אחרי אשר הם יגעו, חרשו, קצרו, טחנו, דשו כו', ואתם באים ולוקחים בכוח הדת מהשם יתברך, ואם כן, הוא תרומת ה' שהוא שלו קודם שתפרישו, ואתם משולחן דרחמנא אוכלים, ולכן לא אמר תרומה לה'. לכן כתוב ונחשב כו', לומר אף על פי שלכם לא היתה יגיעה, ובחנם בלא טורח בא לכם המעשר על פי ה', ובכל זאת (פסוק כז) ונחשב לכם תרומתכם כדגן מן הגורן, שמפריש ישראל משלו, שה' יחשוב לכם לצדקה גמורה. ומבואר הכל בסייעתא דשמיא.

⁸ תמצית דבריו: הטעם שכתוב ונקרב את קרבן ה', ולא כתוב ונקרב קרבן לה', כוונתם לומר, שכל מה שנטלו בשלל הוא בהשגחה מה' שלא כדרך הטבע, ובאמת הוא של ה', ונותנים לה' ממה שהוא של ה', ולא ממה שהוא שלהם, לכן אמרו ונקרב קרבן ה', שהוא של ה' עוד לפני שהקריבו לה'.

אלה הם ברשותו של אדם, אבל העין והחוטם והאוזן, זה אינו בידינו, ובזה נהנו מעבירה, וכמו שאמרו בפרק אשה (שבת) סד, ב שזנו עיניהם מן הערוה. ולזה היו צריכים לכפרה⁶.

[לד]

(לא, ג) ונקרב את קרבן ה' איש אשר מצא כלי זהב אצעה וצמיד טבעת עגיל וכומו לכפר על נפשתינו לפני ה':

מדוע כתוב ונקרב את קרבן ה', ולא כתוב ונקרב קרבן לה'?

(לא, ג) ומה⁷ שאמרו (פסוק ג) ונקרב את קרבן ה', ולא אמרו קרבן לה', הוא שאמרו, כי רואים אנו אשר אין זה מדרך הטבע כלל, והוא בהשגחה מופלגת מאת השם יתברך, לכן ונקרב את קרבן ה', רצונם לומר, שלא הקרבנו משלנו רק משל ה', אשר נתן לנו, ואנחנו מקריבים קרבן ה', שהוא שלו טרם שהקרבנוהו, ואנו

⁶ תמצית דבריו: עוד טעם למה אמרו "אשר בידינו", כוונתם, שלא נפקד איש מעבירה דוקא "אשר בידינו", דהיינו שלא חטאו באברים שברשותינו, לא ברגלים ולא בפה וידים וראש הגויה, שכל אלה הם ברשותו של אדם, אבל העין והחוטם והאוזן, זה אינו בידינו, ובזה נהנו מעבירה, וכמו שאמרו בפרק אשה (שבת) סד, ב שזנו עיניהם מן הערוה. ולזה היו צריכים לכפרה.

[לד]

⁷ [לד] (לא, ג) ונקרב את קרבן ה' איש אשר מצא כלי זהב אצעה וצמיד טבעת עגיל וכומו לכפר על נפשתינו לפני ה'" ע"כ ויש לדקדק מדוע כתוב "קרבן ה'" ולא כתוב "קרבן לה'". אבל הביאור בזה, דכוונת הנשיאים לומר, דאנו רואים שאין זה מדרך הטבע כלל לנצח את סיחון ועוג, והוא בהשגחה מופלגת מה' יתברך, אם כן השלל אינו שלנו, הוא באמת של ה' יתברך, ואנו נותנים לו משלו ולא משלנו, לכן דקדקו לומר ונקרב את קרבן ה', שלא הקרבנו משלנו רק משל ה', שהוא של ה' עוד לפני שהקרבנו אותו, ואנו זכינו משולחן גבוה, לכן אמרו קרבן ה' ולא קרבן לה', וכן מבואר בתמורה (יג, א) דאיתא התם, שקדשי בדיק הבית אינם נקראים קרבן, ומקשה הש"ס והא כתיב כאן על קדשי בדיק הבית קרבן, ותירצו דלא כתיב קרבן לה', דמשמע שהוא קרבן, אלא קרבן ה', ומשמעו שאינו ממש קרבן, וכן אמר

משך חכמה

פרשת מטות, פסקא לא - לה

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

תשפ"ב, גליון מס' תצו טל: 052-7611435 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

שנתנו להם צמידים לאתנן על ידיהם, לכן, אתנן זונה לא תביא בית ה' אלקיך (דברים כג, יט), ואפילו צפוי אסור (תמורה ל, ב), ואם כן איך הביאו לבדק הבית אצעה וצמיד, הלא אתנן זונה כותית אסור (תמורה כט, ב), וקרבן ה' הוא לבדק הבית, כמו שאיתא בזבחים קיג ב ובכמה מקומות (יומא סג, ב ועוד). וצריך לומר שהתיכו אותו לזהב, ולכן בהבאתן לא כתוב כלי מעשה, שהתיכו אותו לזהב, ומשום הכי לא כתיב רק הזהב לחודא. ולכן לבית שמאי דסברי דשינוייהן אסורים (תמורה ל, ב), על כרחך דלא דרשו בית ה' (תמורה, שם) דצפוי אסור, ודרשי כרבי אליעזר (שם), דשמותי הוא (שבת קל, ב. ועוד), למעט פרט לפרה שאינה באה לבית, ורק מקדשי מזבח ממעט. ודו"ק¹⁰.

אבל קשה, לבית שמאי דסברי (תמורה ל, ב) דשינוייהם אסורים, אם כן איך הביאו כלי מעשה לבדק הבית, והא שינוי לא מהני, ובהכרח צריך לומר דבית שמאי סברי כרבי אליעזר כדלהלן. דהנה על הכתוב לא תביא אתנן (לעיל), נחלקו בתמורה (שם) מדוע כתוב "בית ה'", וז"ל הש"ס "ת"ר בית ה' אלהיך פרט לפרה שאין באה לבית דברי רבי אלעזר, וחכמים אומרים לרבנות את הריקועין" ע"כ, והשתא, בית שמאי יסברו כרבי אליעזר דסובר דבית ה' בא למעט פרה אדומה שאין איסור אתנן חל עליה, כי אינה באה לבית, ואם כן אין לרבי אליעזר פסוק לרבנות ריקועין, ולא נאסר ריקועין רק למזבח ולא לבדק הבית, לכן לרבי אליעזר מותר להביא ציפוי לבדק הבית מאתנן, וכידוע רבי אליעזר שמותי הוא (שבת קל, ב ועוד) דהיה מתלמידי בית שמאי, וסברי כוותיה, לכן גם לבית שמאי אתי שפיר, דהתיכו את הכלי מעשה לזהב לציפוי לבדק הבית, וזה היה מותר, דאף על פי ששינוייהם אסורים, היינו רק למזבח, אבל ציפוי לבדק הבית מותר כרבי אליעזר, ומבואר הכל בסייעתא דשמיא.

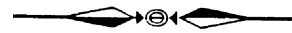
¹⁰ תמצית דבריו: הטעם שלקחו מאתם זהב וכלי מעשה, ובהבאה למשכן לא כתוב כלי מעשה, כיון שכלי מעשה היו אתנן, שנתנו להם בני ישראל כשזנו עם בנות מואב בפעור, והיו אסורים להביא לבדק הבית אתנן זונה, והתיכו אותם לזהב, לכן לא כתוב בהבאה כלי מעשה, כי כבר נעשו זהב.

[לה]

(לא, נא - נד) - (נא) ויקח משה ואלעזר הפכה את הזהב מאתם ל כלי מעשה: (נב) ויהי כל זהב התרומה אשר הרימו לה' ששה עשר אלף שבע מאות וחמשים שקל מאת שרי האלפים ומאת שרי המאות: (נג) אנשי הצבא בָּזוּ אִישׁ לוֹ: (נד) ויקח משה ואלעזר הפכה את הזהב מאת שרי האלפים והמאות ויבאו אתו אל אהל מועד זָכְרוֹן לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל לְפָנֵי ה'.

מדוע כתוב שלקחו מאתם זהב וכלי מעשה, ובהבאה למשכן לא כתוב כלי מעשה (לא, נא-נד) ויקח משה כו' כל כלי מעשה כו' ויקח משה כו' ויביאו וכו'. לא נזכר כאן (פסוק נד) בהבאה כלי מעשה, משום דבמדרש (במדבר רבה כ, כג) דרשו ויצמד ישראל לבעל פעור,

[לה]

⁹ [לה] (לא, נא - נד) - (נא) ויקח משה ואלעזר הפכה את הזהב מאתם ל כלי מעשה: (נב) ויהי כל זהב התרומה אשר הרימו לה' ששה עשר אלף שבע מאות וחמשים שקל מאת שרי האלפים ומאת שרי המאות: (נג) אנשי הצבא בָּזוּ אִישׁ לוֹ: (נד) ויקח משה ואלעזר הפכה את הזהב מאת שרי האלפים והמאות ויבאו אתו אל אהל מועד זָכְרוֹן לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל לְפָנֵי ה'.

ע"כ. ויש לדקדק, דבפסוק נא כתוב שהביאו את הזהב וכלי מעשה למשה ואלעזר הכהן, ובפסוק נד כתוב שמה ואלעזר הכהן לקחו את הזהב, ולא כתוב שלקחו את כלי המעשה.

והביאור בזה דאיתא במדרש רבה (בלק כ, כג) שכשזנו עם בנות מדין, היו נותנים להם צמידים לאתנן על ידיהם, אם כן כלי המעשה היו אסורים להביא בית ה', דכתיב (דברים כג, יט) "לא תביא אתנן זונה וימחיר פֶּלֶךְ בֵּית ה' אֱלֹהֶיךָ לְכָל גֵּדֵר פִּי תוֹעֵבֶת ה' אֱלֹהֶיךָ גַּם שְׁנֵיהֶם", ואפילו ציפוי אסור (תמורה ל, ב), ואם כן איך הביאו לבדק הבית אצעה לצמיד, הלא אתנן זונה כותית אסור (תמורה כט, ב), וקרבן ה', הוא לבדק הבית כדאיתא בזבחים קיג, ב ובעוד מקומות. ובהכרח צריך לומר שהתיכו אותו לזהב ונשתנו, ואין איסור אתנן אם נשתנה, לכן כשנתנו למשה ואלעזר כתוב שנתנו כלי מעשה, אבל כשהביאו למשכן כבר לא היו כלי מעשה, אלא הכל היה רק זהב, לכן כתוב רק זהב.

